

Додаток 1

До наказу «Про затвердження Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми і організацію роботи щодо унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми в закладі дошкільної освіти (центрі розвитку дитини) «Надія» Запорізької міської ради» від 28 серпня 2026 року № 132 р

Положення

про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми в закладі дошкільної освіти (центрі розвитку дитини) «Надія» Запорізької міської ради

1. Загальні положення

1.1. Це Положення унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми в закладі дошкільної освіти (центрі розвитку дитини) «Надія» Запорізької міської ради (далі — Положення) розроблено з метою забезпечення функціонування ефективної системи унеможливлення будь-якого виду насильства та жорстокого поводження з дітьми, створення в ЦРД «Надія» ЗМР, середовища, вільного від насильства та жорстокого поводження з дитиною, запровадження системи інформування про випадки (або підозру на випадки) насильства та жорстокого поводження з дітьми у суб'єкті роботи з дітьми та молоддю, а також забезпечення оперативного їх розгляду та реагування на них, формування культури нульової толерантності до будь-яких проявів насильства щодо дитини.

1.2. Положення передбачає: запровадження системи інформування про випадки або підозру на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми; оперативний розгляд та реагування на всі повідомлення про випадки насильства; створення безпечного, інклюзивного, психоемоційно комфортного освітнього середовища; формування у працівників закладу відповідального ставлення до недопущення насильства; поширення інформації про механізми захисту прав дитини серед усіх учасників освітнього процесу.

1.3. Це Положення розроблено відповідно до Конституції України, Конвенції ООН про права дитини.

Законів України:

- «Про освіту»; «Про повну загальну середню освіту» («Про дошкільну освіту», «Про позашкільну освіту»)

- «Про охорону дитинства»;

- «Про повну загальну середню освіту»;

- «Про запобігання та протидію домашньому насильству»;

- «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» (18.12.2018 № 2657-VIII);

- «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання насильству та унеможливлення жорстокого поводження з дітьми» (06.06.2024 № 3792-IX)

- «Про захист персональних даних».

Постанови Кабінету Міністрів України:

- від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» (зі змінами);

- від 01.06.2020 № 585 «Про забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» (зі змінами);

- від 28.07.2021 № 775 «Про внесення змін до Порядку забезпечення соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, в тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження з дітьми»;

- від 04.06.2025 № 658 «Про затвердження Типової програми запобігання та унеможливлення насильства і жорстокого поводження з дітьми»;
- від 19.11.2025 № 1513 «Про затвердження Порядку реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми».

Накази Міністерства освіти і науки України:

- від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників із іншими органами та службами»;
- від 28.12.2019 № 1646 «Про деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти».

Міжвідомчі нормативні акти:

- наказ МОН України, Мінсоцполітики України, МВС України від 13.02.2019 № 369/180 «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства» (зі змінами).

1.4. Метою Положення є визначення механізмів створення у ЦРД «Надія» ЗМР (далі – ЦРД) безпечного середовища, у якому гарантується захист прав і свобод дитини, попередження будь-яких форм насильства, жорстокого поводження, булінгу, дискримінації, приниження честі й гідності дитини незалежно від обставин і місця перебування.

У цьому Порядку терміни вживаються у значенні, наведеному у Сімейному кодексі України, Кримінальному кодексі України, Кодексі України про адміністративні правопорушення, Законах України “Про охорону дитинства”, “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, інших нормативно-правових актах.

1.5. Сфера застосування Положення поширюється на всіх учасників освітнього процесу: дітей, педагогічних, медичних, обслуговуючих працівників закладу, адміністрацію, практичного психолога, соціального педагога (за наявності), батьків або законних представників вихованців, а також осіб і організації, які взаємодіють із закладом на договірних або партнерських засадах.

1.6. Вимоги Положення є обов’язковими для виконання всіма працівниками ЦРД незалежно від займаної посади, а також залученими фахівцями, які контактують із дітьми під час освітнього процесу, проведення занять, ігор, прогулянок, організації харчування, відпочинку, екскурсій, перебування у сховищі, під час евакуацій чи тимчасового переміщення.

1.7. Дія Положення охоплює всі ситуації взаємодії з дітьми у межах діяльності ЦРД, зокрема під час освітньої, виховної, ігрової, оздоровчої роботи у тому числі в умовах воєнного стану, перебування в укритті/сховищі тощо.

2. Основні завдання і принципи діяльності

2.1. Основними завданнями Положення про запобігання насильству і жорстокому поводженню в ЦРД є:

2.1.1. Запровадження дієвого порядку дій, спрямованих на унеможливлення будь-яких проявів насильства, жорстокого поводження, дискримінації, булінгу (цькування) щодо дітей у закладі.

2.1.2. Формування у працівників закладу суб’єкта роботи з дітьми та молоддю відповідального ставлення до недопущення насильства та жорстокого поводження з дітьми зокрема через систему безперервного підвищення професійної компетентності.

2.1.3. Поширення культури нульової толерантності до насильства та жорстокого поводження з дітьми у всіх сферах діяльності;

2.1.4. Забезпечення оперативного інформування уповноваженого підрозділу органу Національної поліції та служби у справах дітей про випадки вчинення насильства та жорстокого поводження з дітьми.

2.1.5 З метою унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми суб’єктом роботи з дітьми та молоддю повинно бути забезпечено впровадження таких основних заходів:

2.1.6. Організація доступних і безпечних механізмів повідомлення про випадки (або підозру на випадки) насильства чи жорстокого поводження з дітьми, у тому числі із можливістю анонімного інформування.

2.1.7. Проведення регулярної оцінки ризиків насильства та жорстокого поводження з дітьми, вжиття ефективних заходів для їх усунення або мінімізації, забезпечення постійного моніторингу і корекції профілактичних дій.

2.1.8. Врахування ризиків насильства під час прийому на роботу працівників закладу, зокрема шляхом перевірки відсутності судимостей, проведення опитування щодо можливих схильностей до насильницької поведінки.

2.1.9. Організація та проведення заходів з підвищення обізнаності щодо унеможливлення насильства для працівників, дітей, батьків або законних представників вихованців, зокрема шляхом інформаційних сесій, тематичних тренінгів, розповсюдження інформаційних матеріалів.

2.1.10. Впровадження форм, інструментів і механізмів первинного та подальшого реагування на випадки насильства чи жорстокого поводження (реєстрація інцидентів, внутрішнє розслідування, залучення відповідальних осіб).

2.1.11. Забезпечення інформаційної підтримки учасників освітнього процесу щодо захисту прав дитини, алгоритмів дій у разі виявлення ознак насильства, доступу до служб допомоги та захисту.

2.1.12. Залучення міжвідомчої співпраці із службами у справах дітей, центрами соціальних служб, закладами освіти, охорони здоров'я та іншими організаціями для своєчасного реагування на випадки насильства чи жорстокого поводження.

2.2. Принципи діяльності, які забезпечують системність і результативність роботи, зокрема такі:

2.2.1. принцип ненасильницької комунікації;

2.2.2. принцип нульової толерантності до будь-яких форм насильства та жорстокого поводження з дітьми;

2.2.3. принцип антидискримінаційного підходу, дитиноцентризму та пріоритету найкращих інтересів дитини;

2.2.4. принцип поваги до гідності та прав кожного учасника освітнього процесу;

2.2.5. принцип конфіденційності та захисту персональних даних;

2.2.6. принцип своєчасності реагування;

2.2.7. принцип міждисциплінарної та міжвідомчої взаємодії, партнерства між закладом освіти, сім'єю та службами підтримки.

3. Основні заходи

3.1. З метою унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми в ЦРД «Надія» ЗМР забезпечено впровадження таких основних заходів:.

3.1.1. превентивні заходи:

- затвердження Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми;

- затвердження форми первинного повідомлення про підозру на випадок насильства щодо дитини;

- затвердження форми реєстрації внутрішнього інциденту (журналу безпеки) або ведення обліку внутрішніх інцидентів (повідомлень про випадки насильства та жорстокого поводження з дитиною);

- затвердження форми анкети анонімного опитування для дітей;

- інформування дітей, батьків або інших законних представників дитини, працівників ЦРД «Надія» ЗМР з питань унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми;

- проведення оцінювання ризиків насильства та жорстокого поводження з дітьми в діяльності ЦРД «Надія» ЗМР, вжиття заходів, необхідних для їх усунення або мінімізації;

- врахування ризиків насильства та жорстокого поводження з дітьми під час прийому на роботу працівників суб'єктів роботи з дітьми та молоддю;

3.1.2. заходи із виявлення та реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми:

- організація доступних та безпечних способів повідомлення про випадки насильства та жорстокого поводження з дитиною;

- оперативне реагування за результатами розгляду заяв (скарг, повідомлень) про випадки насильства або жорстокого поводження з дітьми у суб'єкті роботи з дітьми та молоддю (далі - повідомлення);

3.1.3. заходи з навчання та підвищення обізнаності унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми:

- організація тренінгів, інших навчальних заходів для працівників суб'єкта роботи з дітьми та молоддю та інших фахівців, які контактують з дітьми;

- організація інформаційних сесій для дітей (пояснення прав дитини, способів захисту, контактів для звернення);

- залучення батьків, інших законних представників дитини (проведення батьківських зборів, розповсюдження інформаційних матеріалів);

3.1.4. заходи з моніторингу та оцінки виконання програми:

- регулярні самоперевірки (оцінка ефективності заходів, виявлення проблемних аспектів);

- збір інформації для зворотного зв'язку (анкетування дітей, батьків, персоналу);

- аналіз інцидентів (вивчення випадків насильства для запобігання повторенню);

3.1.5. заходи з інформування (розміщення у доступних місцях для дітей та батьків, інших законних представників інформаційних матеріалів (плакатів, брошур із контактами служб допомоги, контактних номерів телефонів для анонімного звернення).

4. Обов'язки керівника та працівників ЦРД «Надія» ЗМР

4.1. Керівник закладу:

- затверджує Положення про запобігання та протидію насильству та жорстокому поводженню з дітьми з урахуванням Типової програми, є відповідальним за його реалізацію, забезпечує його оприлюднення, ознайомлення з ним своїх працівників та здійснює контроль за виконанням, в якому обов'язково визначаються суб'єкти виконання Типової програми (адміністрація, працівники, інші залучені фахівці, які контактують із дітьми), до кого застосовується Типова програма, вимоги щодо політики найму працівників суб'єкта роботи з дітьми, пов'язані із політикою запобігання насильству (перевірка кандидатів на наявність судимостей, рекомендації), вимоги щодо навчання персоналу (обов'язкові навчання з питань захисту прав дитини);

- здійснює заходи, визначені в Типовій програмі унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 4 червня 2025 р. № 658 (Офіційний вісник України, 2025 р., № 53, ст. 3700);

- формує склад комісії з розгляду випадків насильства та/або жорстокого поводження з дітьми (далі - комісія), організовує її роботу, оприлюднює інформацію про склад комісії;

- організовує інформування працівників про захист дітей від усіх форм насильства та жорстокого поводження, зокрема про види і форми жорстокого поводження з дітьми, насильства стосовно дітей і за участю дітей, ознаки різних форм насильства та жорстокого поводження, порядок взаємодії суб'єктів з метою реагування на такі випадки та організації надання дитині необхідної допомоги, дії та заходи щодо надання дитині екстреної допомоги у зв'язку із загрозою внаслідок насильства її життю та здоров'ю;

- розглядає усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) про випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, які сталися у приміщенні, на території суб'єкта або під час заходів поза його межами, організатором (співорганізатором) яких є суб'єкт (далі - повідомлення), протягом однієї доби з дня надходження, забезпечує опрацювання комісією отриманих повідомлень;

- сприяє проходженню особами, які вчинили насильство та/або жорстоке поводження з дитиною, стали свідком та/або постраждали від насильства та жорстокого поводження (далі - сторони насильства та/або жорстокого поводження з дитиною), відповідної програми для таких осіб.

4.2. У разі виявлення ознак насильства та жорстокого поводження з дитиною керівник:

- невідкладно, у строк, що не перевищує трьох годин, повідомляє про виявлення ознак насильства та жорстокого поводження з дитиною (в письмовій формі, зокрема за допомогою

електронної комунікації) батькам або іншим законним представникам дитини (крім випадків, коли батьки або інші законні представники дитини є кривдниками дитини), уповноваженому підрозділу органу Національної поліції та службі у справах дітей за місцем розташування суб'єкта з одночасним інформуванням про це територіального органу Нацсоцслужби, Державної служби у справах дітей;

- скликає засідання комісії не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дня отримання повідомлення.

4.3. У випадку виявлення насильства та/або жорстокого поводження з дитиною з боку керівника працівники, батьки, інші законні представники дитини або свідки цього випадку повинні повідомити засновнику ЦРД «Надія» ЗМР або відповідному органу управління, якому підпорядковується ЦРД «Надія» ЗМР.

4.4. Працівники ЦРД «Надія» ЗМР у разі виявлення ознак насильства або жорстокого поводження з дитиною зобов'язані:

- вжити невідкладних заходів для припинення насильства або жорстокого поводження з нею;

- за потреби надати домедичну допомогу, викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання дитині екстреної медичної допомоги;

- невідкладно звернутися до органів Національної поліції, повідомити керівнику ЦРД «Надія» ЗМР, батькам або іншим законним представникам дитини у паперовій або електронній формі, крім випадків, коли керівник ЦРД «Надія» ЗМР, батьки або інші законні представники є кривдниками дитини.

5. Права та обов'язки учасників освітнього процесу

5.1. Здобувачі освіти мають право на:

- якісні та безпечні освітні послуги;
- індивідуальну освітню траєкторію, що реалізується, зокрема, через вільний вибір видів, форм, темпу здобуття освіти і запропонованих освітніх програм, та рівня їх складності, методів і засобів навчання;

- інші необхідні умови для здобуття освіти, у тому числі для осіб з особливими освітніми потребами та із соціально незахищених верств населення;

- повагу людської гідності, захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь - яких форм насильства або жорстокого поводження, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувачам освіти;

- отримання соціальних та психолого-педагогічних послуг як особа, яка постраждала від насильства або жорстокого поводження, стала його свідком або вчинила булінг (цькування).

5.2. Працівники, які залучаються до освітнього процесу:

Мають право на:

- захист професійної честі і гідності;
- захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства або жорстокого поводження, дискримінації за будь-якою ознакою, від пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю.

Зобов'язані:

- дотримуватися педагогічної етики;
- поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;
- настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

- формувати у здобувачів освіти усвідомлення необхідності дотримуватись Конституції та законів України;

- формувати у здобувачів освіти прагнення до взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами;

- захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувачів освіти,

- дотримуватися правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, виконувати свої посадові обов'язки;

- повідомляти директора про факти всіх форм насильства стосовно здобувачів освіти, педагогічних, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб, вживати невідкладних заходів для припинення булінгу (цькування).

5.3. Батьки здобувачів освіти:

Мають право:

- отримувати інформацію про діяльність закладу освіти, у тому числі щодо надання соціальних та психолого-педагогічних послуг особам, які постраждали від насильства або жорстокого поводження, стали його свідками або вчинили насильство або жорстоке поводження;

- дізнаватися про результати освіти своїх дітей (дітей, законними представниками яких вони є);

- подавати заяву про випадки насильства або жорстокого поводження стосовно дитини або будь якого іншого учасника освітнього процесу;

- вимагати повного та неупередженого розслідування випадків насильства або жорстокого поводження стосовно дитини або будь-якого іншого учасника освітнього процесу.

Зобов'язані:

- виховувати у дітей повагу до гідності, прав, свобод і законних інтересів людини, законів та етичних норм, відповідальне ставлення до власного здоров'я, здоров'я оточуючих і довкілля;

- поважати гідність, права, свободи і законні інтереси дитини та інших учасників освітнього процесу;

- дбати про фізичне і психічне здоров'я дитини, сприяти розвитку її здібностей, формувати навички здорового способу життя;

- формувати у дитини культуру життя у взаєморозумінні, мирі та злагоді між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами, представниками різних релігійних поглядів та культурних традицій, різного соціального походження, сімейного та майнового стану;

- настановленням і особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей;

- сприяти у проведенні розслідування щодо випадків насильства або жорстокого поводження; виконувати рішення та рекомендації комісії з розгляду випадків насильства або жорстокого поводження та інше, що сприятиме покращенню виправлення ситуації, що призвела до насильства або жорстокого поводження.

6. Алгоритм дій у разі виявлення або підозри насильства (подання та розгляд повідомлень)

6.1. В ЗДО діє чітко визначений ПОРЯДОК реагування на випадки насильства та жорстокого поводження з дітьми, що забезпечує своєчасне виявлення, фіксацію та розгляд кожного повідомлення.

6.1.1. Керівник забезпечує функціонування різних способів отримання повідомлень про можливі випадки насильства (телефонний зв'язок, електронний лист, скринька для паперових повідомлень тощо), зокрема анонімно за бажанням особи, яка залишила повідомлення.

6.1.2. Прийняття повідомлень про випадки насильства або жорстокого поводження з дітьми:

Повідомлення можуть надходити від дітей (у доступній для них формі), батьків, законних представників, працівників закладу, а також від сторонніх осіб чи організацій, які стали свідками або мають інформацію про можливий факт насильства. Повідомлення приймаються в усній, письмовій чи електронній формі, зокрема через спеціальну скриньку для анонімних повідомлень, телефонний чи електронний зв'язок. Усі повідомлення фіксуються у журналі безпеки (реєстрації

внутрішніх інцидентів) із зазначенням дати, часу, джерела, суті повідомлення та попередніх заходів реагування.

6.1.3. Під час виявлення випадків насильства працівник ЦРД «Надія» ЗМР звертає увагу на: тілесні ушкодження (синці, подряпини, опіки); різкі зміни поведінки (страх, плач, агресія, замкнутість); тривожні висловлювання дитини, ігрові сюжети з елементами насильства; ознаки занедбаності (брудний одяг, голод, відсутність догляду). Навіть непряма підозра є підставою для реагування.

6.1.4. Особа яка виявила випадок або підозру насильства негайно повинна забезпечити фізичну і психологічну безпеку дитини:

- дитину не залишають наодинці з особою, яка може бути кривдником;
- забезпечують спокій, підтримку, доброзичливе ставлення.

Заборонено:

- лякати дитину;
- вимагати детальних пояснень;
- звинувачувати або тиснути.

Якщо існує безпосередня загроза життю або здоров'ю – негайно телефонувати 102.

6.1.5. Працівник якій виявив або запідозрив насильство негайно повідомляє керівника та звертається за допомогою до психологічної і медичної служб (в разі необхідності).

6.1.6. У разі виявлення ознак насильства та жорстокого поводження з дитиною керівник ЦРД «Надія» ЗМР організовує надання першої медичної та психологічної допомоги. У разі необхідності працівники закладу надають дитині домедичну допомогу, викликають екстрену (швидку) медичну допомогу. Практичний психолог ЦРД «Надія» ЗМР або залучений фахівець забезпечує надання першої психологічної допомоги дитині, яка постраждала від насильства, за потреби – іншим учасникам ситуації (дітям, працівникам, батькам). Усі заходи проводяться з дотриманням інтересів та прав дитини, недопущенням вторинної травматизації, конфіденційності та етичних норм.

6.1.7. Керівник ЦРД «Надія» ЗМР:

- реєструє повідомлення, що надійшло, в журналі обліку (у паперовій та/або електронній формі) та фіксує факт підозри (дата, час, ознаки, слова дитини); забезпечує підготовку до розгляду, оформлює службову записку / акт;

- невідкладно, у строк, що не перевищує трьох годин, повідомляє про виявлення ознак насильства та жорстокого поводження з дитиною (в письмовій формі, зокрема за допомогою електронної комунікації) батькам або іншим законним представникам дитини (крім випадків, коли батьки або інші законні представники дитини є кривдниками дитини), уповноваженому підрозділу органу Національної поліції та службі у справах дітей за місцем розташування суб'єкта з одночасним інформуванням про це територіального органу Нацсоцслужби, Державної служби у справах дітей, засновнику суб'єкта або відповідному органу управління, якому підпорядковується суб'єкт та скликає засідання комісії не пізніше ніж протягом трьох робочих днів з дня отримання повідомлення.

- надає наказ про створення комісії з розслідування випадку насилля (не пізніше 1 робочого дня від події);

- розмови з батьками проводяться лише після консультації з відповідними службами.

6.1.8. В журналі фіксуються виявлені ознаки чи підозри на насильство або жорстоке поводження з дитиною, а саме: булінг, кібербулінг, дискримінацію, конфліктну агресивну поведінку, в тому числі різні форми насильницької поведінки.

6.1.9. Розгляд повідомлення.

Уповноважені органи оцінюють рівень загрози, проводять перевірку, ухвалюють рішення щодо: захисту дитини; соціального супроводу сім'ї; відповідальності кривдника.

Комісія проводить внутрішнє розслідування та підтримку постраждалої дитини. Організовує роботу щодо з'ясування обставин випадку, збору пояснень, аналізу ризиків для дитини та інших осіб. За потреби залучаються практичний психолог, соціальний педагог, медичний працівник закладу, з дотриманням конфіденційності інформації.

Протягом розслідування забезпечується психологічна підтримка, спостереження за емоційним станом дитини, безпечні умови перебування дитини, недопущення контакту з особою, яка підозрюється у насильстві чи жорсткому поводженні.

Тривалість розгляду:

- до 3 робочих днів – стандартний строк;
- до 5 робочих днів – якщо ситуація складна та потребує додаткових пояснень.

6.1.10. Результати роботи комісії оформлюються не пізніше наступного робочого дня після розгляду, складається акт, виноситься рішення яке доводиться до відома керівника.

6.1.11. Категорично заборонено працівникам ЦРД «Надія» ЗМР

- ігнорувати або замовчувати підозру;
- самостійно «розбиратися» з батьками;
- поширювати інформацію серед сторонніх;
- тиснути на дитину або змушувати розповідати.

6.1.12. Постраждалим забезпечується безперервна підтримка: У разі виявлення ризиків повторення або продовження насильства, вживаються додаткові заходи для безпечного перебування дитини в закладі, зокрема – зміна групи, відсторонення працівника від роботи з дітьми на час з'ясування обставин, організація супроводу фахівцями соціальних служб, постійна психологічна підтримка постраждалого. Заклад забезпечує співпрацю з відповідними органами (служба у справах дітей, поліція, соціальні служби) для відновлення і захисту прав постраждалої дитини, її реабілітації.

7. Захист персональних даних і конфіденційність під час розслідування випадків насильства або жорсткого поводження з дітьми в ЦРД «Надія» ЗМР

7.1. Облік, зберігання та доступ до документів, зокрема матеріалів роботи комісії з розгляду випадків насильства або жорсткого поводження з дітьми проводиться згідно принципів конфіденційності та захисту персональних даних, а саме:

- всі факти, матеріали обстеження та документи зберігаються у сейфі, інформацією користуються тільки дотичні до роботи комісії особи: керівник, члени комісії та відповідні організації;

- після закінчення роботи комісії з розгляду випадку насильства або жорсткого поводження з дітьми, узагальнена інформація доводиться до відома учасників конфлікту, персональні дані про постраждалих дітей не розповсюджуються.

8. Освітня робота

8.1. Освітня робота щодо унеможливлення насильства та жорсткого поводження з дітьми в ЗДО здійснюється на системній основі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей вихованців, потреб батьків, законних представників та персоналу закладу.

8.2. Основними напрямками освітньої роботи є:

8.2.1. Проведення освітньо-профілактичних, інтерактивних, розвивальних занять для дітей:

- регулярне впровадження до освітнього процесу спеціальних тренінгів, ігор, рольових вправ, спрямованих на формування у дітей навичок безпечної поведінки, здатності розпізнавати ризиковані/небезпечні ситуації, розрізняти допустимі й недопустимі дії дорослих і однолітків;

- проведення занять з елементами казкотерапії, інтерактивних ігор, творчих завдань, обговорень, що моделюють реальні життєві ситуації (у доступній для віку формі), формування навичок самозахисту, розвитку емоційного інтелекту, вміння просити про допомогу;

- впровадження вправ з медіації, колективного вирішення конфліктних ситуацій, формування толерантності, взаємоповаги, емпатії, вмінь управляти власними емоціями, попереджувати булінг, цькування, прояви агресії. Організація тематичних тижнів, днів, флешмобів, конкурсів, занять з безпеки, спрямованих на підвищення рівня обізнаності дітей щодо своїх прав, особистої безпеки та шляхів звернення за допомогою у разі виникнення загрози.

8.2.2. Інформування та просвітницька діяльність серед батьків і законних представників:

- проведення групових та індивідуальних батьківських зборів, тематичних зустрічей, майстер-класів, консультацій з питань профілактики та реагування на випадки насильства, жорсткого поводження, булінгу, захисту прав дитини;

- оперативне інформування батьків щодо політики закладу у сфері унеможливлення насильства, правових норм, алгоритмів дій у разі підозри на насильство, доступних способів звернення за допомогою;

- підготовка та розповсюдження інформаційних буклетів, пам'яток, плакатів, інформаційних листів щодо відповідального батьківства, ненасильницького виховання, формування психологічно безпечного середовища в сім'ї, контактів служб допомоги, алгоритмів звернення у разі потреби;

- проведення інформаційних кампаній у месенджерах, на сайті закладу, інформаційних стендах тощо для підвищення рівня обізнаності батьків про основні напрями політики захисту прав дитини.

8.2.3. Психологічна підтримка та розвиток стресостійкості дітей і працівників:

- організація системної психологічної підтримки вихованців, надання групових і індивідуальних консультацій дітям, які відчувають психологічний дискомфорт, страх, тривогу, зазнали або стали свідками насильства;

- включення до освітнього процесу вправ, тренінгів, релаксаційних ігор для формування стресостійкості, подолання тривожності, навчання дітей безпечному самовираженню та взаємодії;

- надання працівникам закладу індивідуальної та групової консультативної допомоги з питань профілактики емоційного вигорання, подолання стресу, управління емоціями, комунікативної гнучкості, зниження ризиків некоректної поведінки стосовно дітей;

- проведення для працівників тренінгів, практикумів із розвитку навичок ненасильницької комунікації, медіації, ефективного розв'язання конфліктів.

8.2.4. Підвищення рівня обізнаності персоналу:

- забезпечення обов'язкового проходження всіма працівниками закладу (освітніми, обслуговуючими, адміністрацією) щорічного інструктажу з питань унеможливлення насильства, ознайомлення з алгоритмами дій у разі виявлення ознак насильства, заповнення повідомлень, дотримання конфіденційності;

- організація тематичних педгодин, нарад, семінарів для колективу із залученням зовнішніх експертів (фахівців соціальних служб, поліції, психологів) з метою підвищення фахової компетентності у питаннях захисту прав дитини.

8.2.5. Міжвідомча взаємодія та залучення фахівців:

- розвиток партнерської співпраці із службами у справах дітей, центрами соціальних служб, закладами охорони здоров'я, органами Національної поліції, залучення їх фахівців до проведення просвітницьких, навчальних, профілактичних заходів;

- участь у спільних заходах, тренінгах, інформаційних кампаніях, спрямованих на створення комплексної системи підтримки та безпеки для всіх учасників освітнього процесу.

8.2.6. Система моніторингу та зворотного зв'язку:

- проведення регулярних анкетувань, опитувань дітей (у доступній формі), батьків, працівників щодо відчуття безпеки, ставлення до питань насильства, обізнаності з каналами повідомлення, з метою виявлення проблемних аспектів, удосконалення системи превенції та реагування;

- аналіз результатів анкетувань, обговорення підсумків на педагогічних радах, використання отриманих даних для корекції планів роботи, визначення додаткових заходів.

9. Моніторинг ефективності роботи

9.1. В ЦРД впроваджується система регулярного моніторингу ефективності заходів із унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми.

9.2. Основними формами моніторингу є:

9.2.1. Щорічна оцінка стану виконання цього Положення, яка здійснюється на підставі:

- аналізу звітів про виконання профілактичних, освітніх і реагувальних заходів;
- анкетування, опитування дітей (у доступній для них формі), батьків, працівників щодо рівня їхньої обізнаності, відчуття безпеки, довіри до системи повідомлення про випадки насильства;

- аналізу інцидентів, зафіксованих у журналі безпеки, з метою виявлення типових ситуацій, причин і шляхів попередження повторення.

9.2.2. Залучення до процесу моніторингу різних учасників освітнього процесу:

- педагогічних працівників, практичного психолога, соціального педагога (за наявності), медичного персоналу;

- батьків (законних представників) вихованців для отримання зворотного зв'язку щодо ефективності впроваджених заходів, рівня довіри до політики закладу у сфері унеможливлення насильства;

- дітей (у прийнятних для віку формах: малюнки, бесіди, анонімні анкети тощо).

9.2.3. Оприлюднення результатів моніторингу на педагогічних радах, інформування колективу, батьківської громадськості про основні висновки, прийняття рішення щодо необхідності коригування або доповнення заходів.

9.2.4. Використання результатів моніторингу для:

- удосконалення внутрішньої політики закладу щодо запобігання насильству та жорсткому поводженню з дітьми;

- розробки та впровадження додаткових профілактичних і корекційних заходів, спрямованих на підвищення безпеки та психоемоційного комфорту в освітньому середовищі;

- підготовки звітів перед органами управління освітою та місцевою громадою (за потреби).

10. Прикінцеві положення

10.1. Міжвідомча взаємодія та служби підтримки

10.1.1. Налагодження співпраці із службою у справах дітей, центром соціальних служб сім'ї, дітей та молоді, представниками правоохоронних органів, громадських інституцій.

10.1.2. Розроблення спільних планів роботи з проведення превентивних інформаційно-просвітницьких заходів з усіма учасниками освітнього процесу з питань запобігання та протидії насильству та булінгу (цькування).

10.1.3. Участь представників інших установ у професійному інформуванні усіх учасників освітнього процесу щодо запобігання насильству та булінгу (цькування).

10.1.4. Залучення представників служби у справах дітей, центрів соціальних служб сім'ї, дітей та молоді, представниками правоохоронних органів, громадських інституцій до розгляду звернень, заяв всіх видів насильства та булінгу (цькування).

10.1.5. ЦРД «Надія» ЗМР забезпечує постійну та ефективну взаємодію із державними органами та установами, до компетенції яких належать питання захисту прав та інтересів дітей, попередження та реагування на випадки насильства і жорстокого поводження.

Основними напрямками взаємодії є:

- оперативна співпраця з підрозділами Національної поліції, зокрема ювенальної превенції, у питаннях: негайного інформування про випадки (або підозру на випадки) насильства чи жорстокого поводження з дітьми; отримання консультацій та участі у проведенні профілактичних заходів, інформаційних сесій для працівників, дітей і батьків;

- взаємодія із службою у справах дітей органів місцевого самоврядування щодо: повідомлення про всі випадки встановленого або підозрюваного насильства щодо вихованців закладу;

- організація соціального захисту, надання допомоги дітям, які постраждали від насильства чи жорстокого поводження;

- участь фахівців служби у справах дітей у проведенні консиліумів, комісій, супровідних заходів;

- співпраця із закладами охорони здоров'я: залучення медичних працівників для надання першої домедичної допомоги постраждалим дітям; організації медичного обстеження, документування тілесних ушкоджень за потреби; участі у реабілітаційних і відновлювальних програмах для дітей;

- взаємодія із центрами соціальних служб та іншими організаціями, що надають соціальні, психологічні чи правові послуги: залучення фахівців для проведення інформаційно-просвітницької, профілактичної, консультаційної роботи з дітьми, працівниками та батьками;

- організація спільних заходів із підвищення обізнаності щодо попередження насильства, формування безпечного та підтримуючого середовища.

- за потреби заклад може залучати представників громадських організацій, волонтерів, фахівців інших установ для проведення тренінгів, психологічних сесій, просвітницьких кампаній, що відповідають напрямкам діяльності з унеможливлення насильства та захисту прав дітей;

- вся взаємодія здійснюється на основі чинного законодавства України, офіційних листів, запитів, меморандумів чи договорів про співпрацю та спрямована на забезпечення найкращих інтересів дитини, своєчасне реагування та ефективну підтримку постраждалих.

10.2. Набрання чинності Положення.

10.2.1. Положення про запобігання насильству і жорстокому поведженню в закладі дошкільної освіти (центрі розвитку дитини) «Надія» Запорізької міської ради є обов'язковим до виконання усіма учасниками освітнього процесу з дня затвердження наказом керівника закладу освіти.

10.2.2. Обов'язковість виконання: вимоги Положення є обов'язковими для всіх учасників освітнього процесу: працівників ЦРД «Надія» ЗМР та батьків (законних представників дитини).

10.2.3. Ознайомлення учасників освітнього процесу: Положення доводиться до відома педагогічних і непедагогічних працівників та батьків (законних представників) шляхом розміщення на вебсайті ЦРД «Надія» ЗМР та під час зборів закладу.

10.2.4. Порядок внесення змін і доповнень: зміни та доповнення до Положення готуються з урахуванням змін законодавства або результатів моніторингу, проєкт змін попередньо обговорюється на засіданні педагогічної ради, зміни затверджуються наказом керівника закладу освіти.

10.2.5. Співвідношення з іншими внутрішніми документами: зазначається, що Положення застосовується у взаємозв'язку з іншими внутрішніми актами ЦРД «Надія» ЗМР (статут, правила внутрішнього розпорядку, положення про психологічну службу, політика захисту персональних даних тощо).

10.2.6. Контроль за виконанням Положення: відповідальна за контроль виконання вимог Положення: практичний психолог Матвеева Ольга Іванівна.

Ключові терміни та поняття (Глосарій)

Безпечне освітнє середовище – сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин.

Булінг (цькування) – це агресивна, систематична поведінка однієї людини або групи щодо іншої, спрямована на приниження, залякування, фізичну чи психологічну шкоду. Основними ознаками є дисбаланс сил (кривдник сильніший), повторюваність дій та намір домінувати. Включає фізичне насильство, погрози, цькування, бойкот та кібербулінг.

Гендерно зумовлене насильство (ГЗН) – насильство, що вчиняється щодо осіб через їхню стать або яке пропорційно більше вражає осіб певної статі.

Жорстоке поведження з дитиною – дії або бездіяльність (батьків, вихователів або інших осіб), які завдають шкоди здоров'ю, розвитку або гідності дитини, включаючи неналежний догляд.

Кривдник – особа (в т.ч. працівник установи), яка вчинила насильство, жорстоке поведження або погрозувала їх вчиненням.

Механізм реагування – чітка послідовність дій суб'єктів (освітніх, медичних, соціальних установ) у разі виявлення ознак насильства, регламентована Постановою № 1513, яка поширюється на випадки як у межах, так і поза межами установи.

Негайне повідомлення – обов'язок працівника установи, який виявив ознаки насильства, терміново (не пізніше 1 години) повідомити керівника, а керівник — поліцію (102), службу у справах дітей та батьків (якщо вони не є кривдниками).

Положення про запобігання насильству – внутрішній документ установи, розроблений на основі Постанови №1513, що регламентує алгоритм дій працівників.

Посилена відповідальність – зміни до законодавства (набули чинності у 2025 році після ратифікації Стамбульської конвенції), що розширили перелік адміністративних та кримінальних правопорушень у сфері ГЗН.

Постраждала дитина – дитина, яка зазнала насильства або жорстокого поводження, або стала свідком таких дій.

Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом (СНПК) – термін, що набув особливої актуальності в актах 2025-2026 років для регулювання захисту прав постраждалих в умовах війни.

Суб'єкт, що здійснює заходи у сфері запобігання та протидії насильству (суб'єкт реагування) – заклади освіти, охорони здоров'я, соцзахисту, культури, фізичної культури та спорту, молодіжні центри, громадські організації тощо, де перебувають діти.

Унеможливлення насильства – стратегічний підхід, закріплений у нових актах 2025 року, що передбачає створення безпечного середовища через обов'язкове впровадження **Типової програми унеможливлення насильства та жорстокого поводження з дітьми** у закладах освіти та молодіжних центрах.

Форми насильства:

Фізичне насильство – форма насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

Економічне насильство – форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру;

Психологічне насильство – форма насильства, яка включає словесні образи, погрози, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи;

Сексуальне насильство – форма насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи.

Зміни щодо термінів згідно нового законодавства України (глосарію):

У тексті Кодексу слова "державний орган реєстрації" в усіх відмінках і числах замінено словами "орган державної реєстрації" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом № 2398-VI від 01.07.2010}

У тексті Кодексу слова "центральный орган виконавчої влади, до повноважень якого належать питання усиновлення та захисту прав дітей" в усіх відмінках замінено словами "центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері усиновлення та захисту прав дітей" у відповідному відмінку згідно із Законом № 5462-VI від 16.10.2012}

У тексті Кодексу слова "інвалід" та "дитина-інвалід" в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами "особа з інвалідністю" та "дитина з інвалідністю" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом [№ 2249-VIII від 19.12.2017](#)}

У тексті Кодексу слова "Генеральний прокурор України" в усіх відмінках замінено словами "Генеральний прокурор" у відповідному відмінку згідно із Законом [№ 1798-VIII від 21.12.2016](#)}

У тексті Кодексу слова "психіатричний заклад" в усіх відмінках і числах замінено словами "заклад з надання психіатричної допомоги" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом [№ 2205-VIII від 14.11.2017](#)}

У тексті Кодексу слова "районний (міський)" у всіх відмінках і числах замінено словами "районний, районний у місті, міський чи міськрайонний" крім статей: 211², 211⁶, 235 у відповідному відмінку і числі згідно із Законом [№ 762-IV від 15.05.2003](#)}

У тексті Кодексу слова "спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у галузі охорони праці" замінено словами "спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці" згідно із Законом [№ 2197-IV від 18.11.2004](#)}

У тексті Кодексу слова "органи спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці" та "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з нагляду за охороною праці" в усіх відмінках замінено словами "центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці" у відповідному відмінку згідно із Законом [№ 5459-VI від 16.10.2012](#)}

У тексті Кодексу слова "орган державної податкової служби України", "орган державної податкової служби", "орган податкової служби", "державна податкова служба" в усіх відмінках і числах замінено словами "органи доходів і зборів" у відповідному відмінку і числі, а слова "митних установ" замінено словом "митниці" у відповідному відмінку згідно із Законом [№ 406-VII від 04.07.2013](#)}

У тексті Кодексу слова "центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб" у всіх відмінках замінено словами "центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів" у відповідному відмінку згідно із Законом [№ 3196-IX від 29.06.2023](#)}

У тексті Закону слова "інвалід", "дитина-інвалід" та "інвалід з дитинства" в усіх відмінках і числах замінено відповідно словами "особа з інвалідністю", "дитина з інвалідністю" та "особа з інвалідністю з дитинства" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом [№ 2249-VIII від 19.12.2017](#)}

У тексті Закону слова "засоби масової інформації" та "електронні засоби масової інформації" у всіх відмінках і числах замінено словом "медіа" згідно із Законом [№ 2849-IX від 13.12.2022](#)}

У тексті Закону слово "вади" у всіх відмінках замінено словом "порушення" у відповідному відмінку згідно із Законом [№ 4170-IX від 19.12.2024](#)}